

بسم الله الرحمن الرحيم

سیره و اخلاق نظامی پیامبر اعظم ﷺ
مهدی غلامی

بهار ۱۳۸۸

مراکز پخش:

ق.م: خیابان جمشید، انتهای کوچه ۲،

شماره ۵۸ تلفن و دورنویس: ۷۷۳۴۶۱۴

تهران: مرکز پخش کتاب پکتا، تلفن و دورنویس: ۸۸۴۶۲۷۰-۱

سیره و اخلاق نظامی پیامبر اعظم ﷺ

مهدی غلامی

نوبت اول: بهار ۱۳۸۸

ناشر: کتاب طه • تهیه شده در مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما

صفحه آرای: ناصر صفری

چاپ: شریعت • شمارگان: ۳۰۰۰ جلد • ۲۵۰۰۰ ریال

غلامی، مهدی، -

سیره و اخلاق نظامی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله / مهدی غلامی؛
تهیه شده در مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما. - قم: کتاب طه،
۱۳۸۸.

۱۷۵ ص.

ISBN: 978-600-5334-07-4

۲۵/۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

کتابنامه: ص ۱۷۵ - ۱۷۱؛ همچنین به صورت زیرنویس

۱. محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - سیاست

نظامی. ۲. محمد(ص)، پیامبر، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - اخلاق.

۳. محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - فرماندهی، الف.

صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی، ب.

عنوان.

۲۹۷/۹۳۷

۹ س ۸/۴/۲۳ BP

پیام آور بزرگ اسلام ﷺ که سرآمد آفرینش خداوندی است، الگوی کامل انسان در زندگی فردی و اجتماعی و درس آموز همه فرزندان آدم است. وی چراغ هدایتی است که بر همه تاریخ بشر روشنائی بخشیده و با گفتار و کردار بی‌مثالش و نیز با سنت‌هایی که پایه گذارد، برنامه جامع سیر از خاک تا افلاک و از دنیا تا آخرت را ارائه داشت. ازاین رو جا دارد، همواره به سیره و سخن آن بزرگوار توجهی ویژه شده و روایت‌هایی نواز آن عرضه گردد.

همکاری مؤسسات مختلف در این عرصه می‌تواند خود مصداقی از آن چیزی باشد که در سیره پیامبر بزرگ اسلام بر آن تأکید شده و آن همدلی و همراهی و همکاری مؤمنان با یکدیگر است. ازاین رو، مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما و مؤسسه فرهنگی طه، انتشار سلسله کتاب‌های با پیامبر را در دستور کار خود قرار دادند.

۲. فرهنگ‌سازی پیامبر اعظم ﷺ برای رزمندگان	۵۸
الف) ایجاد انگیزه آفرینی الهی	۵۸
ب) ایجاد نظام دلوطلبانه	۶۵
ج) پرورش روحیه شهادت‌طلبی	۶۸
د) سفارش‌های اخلاقی پیش از جنگ	۷۰
هـ) مشورت با یاران	۷۵
و) انضباط	۸۰
ز) حضور در پیشاپیش لشکر	۸۶
ح) استفاده از خویشتاوندان هنگام خطر	۸۹
ط) مشارکت و همکاری با سربازان	۹۳
ی) تقویت روحیه	۹۵
ک) پاس‌داشت شهیدان و خانواده‌های آنان	۱۰۴
ل) ترویج فرمان‌برداری از والدین	۱۰۸
م) شبایسته‌سالاری	۱۱۱
ن) برخورد با خطاکاران	۱۱۲

فصل چهارم: رابطه پیامبر اعظم ﷺ با دشمنان

۱. رفتار با جنگ‌جویان	۱۱۵
الف) دعوت به اسلام	۱۱۷
ب) پرهیز از آغاز جنگ	۱۲۰
ج) رعایت حقوق بشر	۱۲۱
۲. رفتار با اسیران	۱۴۳
الف) دعوت به اسلام	۱۴۵
ب) بخشایش	۱۴۷
ج) فدیة	۱۵۶
د) رعایت حقوق اسیران	۱۵۸
۵. اعدام	۱۶۰

فصل پنجم: همراه با برنامه‌سازان

بایدها و نبایدهای رسانه	۱۶۲
۱. تفکیک فقه و اخلاق	۱۶۳
۲. بازشناسی عصر نبوی	۱۶۳
۳. بازتاب درست خدا‌محوری	۱۶۴
۴. بازتاب درست جنگ‌های پیامبر	۱۶۵
۵. تبیین صلح‌طلبی پیامبر	۱۶۶
۶. تقویت روحیه ایمان	۱۶۶
راهکارهای پرداختن به موضوع در برنامه‌ها	۱۶۷
کتاب‌نامه	۱۷۱

پیش‌گفتار

و نعمت خدا را بر خود یاد کنید. آن‌گاه که دشمنان [یکدیگر] بودند، پس میان دل‌های شما الفت انداخت تا به لطف او برادران هم شدید و بر کنار پرتگاه آتش بودید که شما را از آن رهانید. (آل عمران: ۱۰۳)

هسته مرکزی جهان اسلام، عرب‌های شبه جزیره حجاز بودند. نادانی و تعصب‌های قبیله‌ای سبب شده بود که خوی جنگ‌خواهانه در آنها نهادینه شود. آنان متحد و حتی در پرستش بت‌ها نیز هم‌داستان نبودند، به گونه‌ای که هر قبیله و خانواده ترجیح می‌داد یک بت را بپرستد. وجود ۳۶۰ بت کوچک و بزرگ در کعبه و اطراف آن، نشانه نادانی آنان بود. جنگ‌های طولانی بر سر مسائل ناچیز دنیایی، روی دیگر تعصب‌های قبیله‌ای دوران جاهلیت است. گاه دشمنی دو قبیله، به دلیل اختلاف بر سر اسب یا شتری سبب می‌شد که صدها نفر در طول ده‌ها سال کشته شوند. پیکار پیوسته قبایل اوس و خزرج،

تغلیب و بکر بن وائل و شکل گیری جنگ های حرب التیسوس، داحس، غبرا و ایام العرب، نمونه هایی از این اندیشه نابخردانه عرب آن روزگار است.

خداوند مصلحت دید که دامنه رحمت خویش را در چنین سرزمینی به دست پیامرسان صلح و دوستی بگستراند. حضرت محمد ﷺ حکومتی را بنیان نهاد که برادری و برابری از اصول اساسی آن بود. یک دست ساختن مردم نادان، آموزش اخلاق انسانی و گسترش باور توحید سبب شد حکومتی ضد تبعیض نژادی و قبیله پرستی تشکیل شود.

مسلمانان از نظر نژاد و آیین پیشین، یکنواخت نبودند، ولی بر اساس آیین مهرورزی، همگی در خیمه والای اسلام گرد هم آمدند و تسلیم دین توحید شدند. عرب، رومی، حبشی، زنگی، پارسی، اوسی، خزرچی، قریشی و... به برکت وجود پیامبر خدا، با یک دلی و آرامش و به دور از کینه های گذشته، در آغوش پر مهر اسلام بالیدند و خوش درخشیدند. عربی که با برادر خود، سر جنگ و از نکشتن دختر خویش شرم داشت، چنان ترقی کرد که در سخت ترین شرایط جیره بندی در جنگ ها، خوراک خود را به دشمنانش - که اسیر بودند - می بخشید و خود گرسنه سر به بالین می نهاد.

این دگرگونی های بزرگ، به برکت سخت کوشی پیامبر اکرم ﷺ در هدایت مردم رخ داد. آن حضرت به عنوان بزرگ ترین معلم اخلاق بشر کوشید تا اخلاق پسندیده را در تمام جنبه های زندگی به مسلمانان بیاموزد از این رو، آموزه های اخلاقی آن بزرگوار، بیشترین بخش حدیث های نبوی است.

در این نوشتار، بخش هایی از سیره اخلاقی و تربیتی آن حضرت را در سخت ترین شرایط حکومت ایشان - یعنی جنگ ها - بررسی می کنیم. انسان

پرهیزکار، هنگامی به ثبات اخلاقی دست می‌یازد که در تمام شرایط، خوی نیکو را از دست ندهد. خانه، مدرسه، دانشگاه، محل کار و آوردگاه، همگی میدان پیکار با ابلیس درون است که اگر رزمنده بر آن چیره شود، به جهاد اکبر دست یافته و مرز این پیکار، حدود و رضایت الهی است. گذر از این مرز، تعرض به باورهای عقیدتی است و پاسداری از آن، دست‌یابی به خشنودی پروردگار است و آن‌که اخلاق الهی را در این عرصه‌ها حفظ می‌کند، به نشان پر افتخار «رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَ رَضُوا عَنْهُ» خدا از ایشان خشنود و آنها از او خشنودند. (مجادله: ۲۲) دست می‌یابد.

رزندگان که در پی الگویی مناسب برای پیروی هستند، تردید نکنند که سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر اسلام، بهترین الگو برای انسان‌های آزاده است.